

15 stellingen, wedergeboorte gemeente

VIJFTIEN STELLINGEN VOOR EEN WEDERGEBOORTE VAN DE GEMEENTE

- Netwerk Huisgemeenten Nederland

door Wolfgang Simson

De kerk zoals wij haar kennen, verhindert de kerk zoals God haar wil hebben.

God verandert de gemeente en op haar beurt verandert zij de wereld. Miljoenen christenen over de hele wereld hebben de indruk dat zich een nieuwe, wereldomvattende opwekking baan breekt. Ze zeggen: "De kerk zoals wij haar kennen, staat de kerk in de weg zoals God haar heeft bedoeld."

Ik ben ervan overtuigd dat onderstaande vijftien stellingen voor een deel weergeven "wat de Geest tot de gemeenten (van vandaag) zegt". Voor sommigen is het nog slechts het spreekwoordelijke "wolkje als eens mans hand", dat Elia aan de horizon zag. Anderen zijn al drijfnat van de regen.

1. Het christelijk geloof als levensstijl, niet een reeks religieuze samenkomsten

Voordat zij christenen werden genoemd, gaf men aan de volgelingen van Jezus Christus de naam: "mensen van de weg". Eén van de redenen was dat zij letterlijk de weg hadden gevonden die hun leerde hoe ze moesten leven. Het wezen van de kerk wordt niet bepaald door een reeks religieuze samenkomsten onder leiding van professionele geestelijken, in heilige gebouwen die speciaal daarvoor zijn neergezet. Het gaat veel meer om de profetische manier waarop Jezus' discipelen in het leven staan, als Eén groot, geestelijk gezin dat een levend antwoord geeft op de vragen van de hedendaagse maatschappij ‚ en wel daar waar het erop aankomt: thuis.

2. Het "kathegogen"-systeem veranderen

De oosters-orthodoxe en de rooms-katholieke kerk hebben na de tijd van Constantijn de Grote een religieus systeem ontwikkeld dat bestond uit een "christelijke" tempel (de kathedraal) met een eredienst zoals deze in de joodse synagoge werd gehouden. Deze mengvorm van kathedraal en synagoge, oftewel "kathegoge", is sindsdien een blauwdruk geweest voor de eredienst, zonder dat aan dit religieuze stelsel een openbaring van God ten grondslag ligt. Gekleurd door het heidense (Griekse) gedachtengoed, dat scheiding maakt tussen het heilige en het wereldse, werkte het kathegogen-concept als een "zwart gat", dat vanaf het begin een groot deel van de energie uit de kerk zoog, waardoor het christendom eeuwenlang sterk op zichzelf gericht was.

Luther heeft weliswaar de inhoud van het evangelie hervormd, maar opvallend genoeg liet hij de uiterlijke vormen van de kerk onaangetast. De protestantse kerken hebben dit kerkelijk systeem losgemaakt van de staat; de baptisten hebben het gedoopt; de Quakers hebben het drooggelegd; het Leger des Heils heeft het een uniform aangetrokken; de Pinksterbeweging heeft het gezalfd, en de charismatici hebben het vernieuwd, maar tot op heden heeft niemand het werkelijk veranderd. Daarvoor is het nu de tijd.

3. Een derde reformatie

Doordat Luther het evangelie van het heil ‚ door genade en geloof alleen ‚ herontdekte, heeft hij een reformatie van de theologie in gang gezet. Aan het eind van de zeventiende eeuw werd, door vernieuwingsbewegingen als het piëtisme, de persoonlijke omgang met God herontdekt. Dit heeft geleid tot een reformatie van de spiritualiteit: de tweede reformatie. Nu gaat God nog een stap verder en pakt Hij de grondvormen van de kerk aan. Hij heeft een derde reformatie ingezet: een reformatie van de structuren.

4. Van Godshuizen naar huiskerken

Sinds de tijd van het Nieuwe Testament bestaat er niet meer zoiets als het "huis Gods". God woont niet in een tempel die door mensenhanden is gemaakt. De kerk? Dat is het volk van God. De kerk is juist daar thuis waar mensen thuis zijn: in gewone huizen. Daar delen de volgelingen van Christus hun leven met elkaar, in de kracht van de Heilige Geest. Daar eten zij samen en verkopen ze soms spontaan hun privé-bezittingen om hun materiële en geestelijke zegeningen met anderen te delen. Terwijl ze volop in het leven staan, leren zij elkaar hoe ze moeten gehoorzamen aan Gods inzettingen. Dit gebeurt niet door middel van filosofische voordrachten, maar in een dynamische stijl van vraag en antwoord. Hier bidden ze voor elkaar, dopen elkaar, geven elkaar profetiën door. Hier kunnen ze hun maskers afzetten en hun zonden belijden, omdat ze een nieuwe, gezamenlijke identiteit hebben verkregen, die zich kenmerkt door onderlinge liefde, aanvaarding en vergeving.

5. Eerst krimp, dan groei

De meeste christelijke gemeenten zijn gewoon te groot om werkelijk een plaats voor gemeenschap te zijn. Het zijn gemeenten zonder gemeenschap. De gemeenten in het Nieuwe Testament bestonden doorgaans uit groepjes van vijftien tot twintig personen. De groei vond niet plaats door de gemeente te laten opzwellen tot een grote, statische groep van driehonderd personen of meer ‚ een groep waarmee je een kathedraal kunt vullen. Nee, de groei vond plaats door celdeling en vermenigvuldiging, als cellen in een lichaam. De huiskerken splitsten zich zodra ze de natuurlijke grens van vijftien ý twintig personen hadden bereikt. Waar mogelijk, kwamen de christenen uit de hele stad of regio bij elkaar voor gezamenlijke vieringen, zoals in de zuilengang van Salomo. Daarbij vergeleken, is de traditionele christelijke gemeente van vandaag een armzalig compromis. Ze is geen huiskerk meer, maar ook geen gezamenlijke viering. Daardoor mist zij twee wezenlijke elementen die haar Schepper voor haar in gedachten had: de organisch-relationale familiesfeer en de aantrekkingskracht van de grote samenkomsten.

6. Van pastor-kerk naar team-kerk

Huiskerken worden niet geleid door een voorganger, maar door een oudste die een vaderrol vervult: iemand met wijsheid en realiteitszin. De plaatselijke huiskerken worden met elkaar verbonden tot een netwerk, door de organische verbinding van de oudsten met de leden van de zogenaamde vijfvoudige bediening (apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars), die "van huis tot huis" gaan als in een gezonde bloedsomloop. Hier is een bijzondere rol weggelegd voor mensen met apostolische en profetische gaven (Ef. 4:11-12, 2:20).

Voorgangers zijn weliswaar belangrijk in het totale team, maar ze kunnen slechts ten dele "de heiligen toerusten tot dienstbetoon". Hun bediening moet door de andere vier bedieningen worden aangevuld. Anders zullen niet alleen de gemeenten gebrek lijden door het eenzijdige, geestelijke dieet, maar zullen ook zichzelf in hun bediening belemmerd worden.

7. De juiste delen ‚ verkeerd samengevoegd

Bij een puzzel komt het erop aan dat de stukjes volgens het voorbeeld worden gelegd. Anders klopt het totaalbeeld niet en hebben ook de afzonderlijke stukjes geen betekenis. In het christelijk geloof staan ons alle stukjes ter beschikking, maar vanwege traditie, machtsdenken en godsdienstige jaloezie leggen we ze telkens verkeerd neer. Net zoals H₂O drie verschijningsvormen kent ‚ water, ijs en damp ‚ zien we ook de bedieningen in drie verschijningsvormen. In het geÖnstitutionaliseerde christendom zijn ze vaak bevroren tot ijs. Soms zien we ze als helder water. En soms zijn ze verdampt in vrijheid-blijheid.

Zoals je bloemen het beste met water kunt begieten, moeten ook de vijf bedieningen ter ondersteuning van de gemeente (apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars) een nieuwe (en kerkelijk zeer oude) vorm krijgen, opdat het totale organisme zal opbloeien en ieder individu een zinvolle plaats in het geheel vindt. De kerk hoeft het rad van de geschiedenis niet terug te draaien, maar moet wel terugkeren naar het oorspronkelijke ontwerp.

8. Van kerkelijke bureaucratie naar het priesterschap van alle gelovigen

De gemeenten in het Nieuwe Testament werden nooit door ÈÈn "man Gods" geleid, die plaatsvervangend voor anderen met God in verbinding stond, om vervolgens de passieve, religieuze consumenten te voeden, vergelijkbaar met een nieuwtestamentische Mozes. Het christendom heeft priesters (predikanten) als bufferzone tussen God en mens, overgenomen van de heidense godsdiensten of in het gunstigste geval van het jodendom. De sterke professionalisering sinds de dagen van Constantijn de Grote is al lang genoeg een doordringende invloed geweest die het volk van God kunstmatig verdeeld heeft in leken en geestelijken.

Volgens het Nieuwe Testament is er slechts "ÈÈn God en ook ÈÈn middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus" (1 Tim. 2:5). God trekt zijn zegen terug, wanneer godsdienstige beroepskrachten zich tussen Hem en het volk in dringen. Het voorhangsel van de tempel is gescheurd en God geeft aan alle mensen de mogelijkheid om rechtstreeks ‚ door Jezus Christus, onze enige Weg en Middelaar ‚ bij Hem te komen. Ze hoeven niet langer contact met Hem te zoeken via de vertegenwoordigers van een religieuze kaste. Om het priesterschap van alle gelovigen in ere te herstellen, zal het huidige systeem totaal moeten worden omgegooid. Anders zal de kerk in religieuze vergetelheid raken. Bureaucratie is een duivelse bestuursvorm, omdat zij in wezen slechts twee vragen stelt: ja of nee. Ze laat nauwelijks ruimte voor spontaniteit, humaniteit en dynamisch leven. Misschien werkt deze bestuursvorm goed in de politiek en de economie, maar niet voor het christendom. Het lijkt erop dat God bezig is zijn volk te bevrijden uit de babylonische ballingschap bij de kerkelijke bureaucraten en godsdienstige machthebbers. Hij geeft de kerk terug in handen van gewone mensen die door Hem op buitengewone wijze worden gebruikt ‚ mensen die, net als vroeger, nog ruiken naar vis, parfum en revolutie.

9. Van georganiseerd naar organisch christendom

De uitdrukking "het Lichaam van Christus" geeft levendig weer dat het in het christelijk geloof niet gaat om een organisatie, maar om een organisme. Op plaatselijk niveau bestaat de kerk uit een veelvoud van grote, geestelijke gezinnen, die onderling organisch met elkaar verbonden zijn in een netwerk. De manier waarop de afzonderlijke gemeenten onderling met elkaar verbonden zijn, maakt deel uit van de boodschap die zij gezamenlijk uitdragen. We

moeten terugkeren, uit een maximum aan organisatie en een minimum aan organisme, naar een maximum aan organisme en een minimum aan organisatie. Een overmaat aan organisatie heeft het Lichaam van Christus vaak in een dwangbuis gestopt, uit angst dat er iets scheef zou groeien. Angst is het tegenovergestelde van geloof, en dus niet bepaald een christelijke deugd waarmee God zijn kerk zou willen bouwen. Angst wil beheersen, geloof kan vertrouwen. Beheersen kan goed zijn, maar vertrouwen is beter.

Het Lichaam van Christus is door God toevertrouwd aan vertrouwde mensen die een bijzondere gave hebben: mensen die geloven dat God de dingen nog steeds in de hand heeft, ook al zijn zijzelf de controle allang kwijt. De politieke oecumene en de kerkelijke hiërarchieën hebben in het verleden volop de kans gehad zich te bewijzen, maar zonder succes. Wat we vandaag nodig hebben, zijn regionale en landelijke netwerken die gebaseerd zijn op onderling vertrouwen, opdat er weer een organisch christendom kan ontstaan.

10. God aanbidden, niet de eredienst

Van buitenaf ziet het hedendaagse christendom er voor velen zo uit: heilige mensen gaan op een heilig uur, op een heilige dag, naar een heilig gebouw, om deel te nemen aan een heilig ritueel, onder leiding van een heilige man in heilige kledij en dat kost heilig veel geld. Dit soort regelmatige samenkomsten ‚ een soort one-man-shows ‚ vereist veel organisatietalent en administratie. De formele en geïstitutionaliseerde patronen zijn gesteld tot godsdienstige tradities. Een traditionele eredienst van één    twee uur, voor een groep van twintig tot driehonderd bezoekers, vergt een behoorlijke investering. Toch levert hij maar weinig vrucht op. Slechts weinig toehoorders worden hierdoor trouwe volgelingen van Jezus, zodat ze bereid zijn een ander leven te leiden. Ook economisch is de traditionele eredienst een structuur met een groot verbruik en een geringe opbrengst. Door de geschiedenis heen heeft het verlangen van de mens om God "op de juiste wijze te aanbidden", geleid tot pijnlijke kerkscheuringen en tot naamchristendom. In deze benadering wordt vergeten dat christenen geroepen zijn om te "aanbidden in geest en in waarheid". En dat hoeft niet hetzelfde te zijn als "ter kerke" gaan met een liedboek in de hand. Deze onbeweeglijkheid laat buiten beschouwing dat het leven vooral informeel is en voortdurend aan verandering onderhevig.

Als het christelijk geloof "de weg des levens" is, dan is het ten diepste sprankelend en spontaan en doen we het geweld aan met de eindeloze herhaling van onze godsdienstige rituelen. Het gaat er niet om dat wij een indrukwekkend schouwspel opvoeren of laten opvoeren, in een indrukwekkend gebouw, maar dat wij een krachtige indruk maken in het leven van elke dag. Daarmee dienen we God.

11. Niet langer mensen naar de kerk brengen, maar de kerk naar de mensen

De kerk is bezig te veranderen van een kom-benadering in een ga-benadering.   n van de gevolgen hiervan is dat we niet proberen om mensen mee te nemen naar de kerk, maar de kerk meenemen naar de mensen. De kerk zal nooit haar opdracht kunnen vervullen, als zij slechts enkelingen toevoegt aan de bestaande structuur. Zij zal haar opdracht slechts kunnen vervullen, als zij zich vermenigvuldigt ‚ als er kleine gemeenten ontstaan die zich als een zuurdeeg vermengen met de bevolkingsgroepen die Jezus Christus nog niet kennen.

12. De herontdekking van het Avondmaal als een echte maaltijd

De kerkelijke traditie is erin geslaagd "de maaltijd des Heren" op een homeopathische manier te vieren, met een slokje wijn, een droog stukje brood en een plechtig gezicht. De christelijke "maaltijd des Heren" is echter een rijke maaltijd met een symbolische betekenis, in plaats van een symbolische maaltijd met een rijke betekenis. God brengt de christenen terug aan een gedekte tafel, terug naar de gezamenlijke maaltijd.

13. Van kerkgenootschappen naar stadskerken

Jezus riep een beweging in het leven, en weet u wat er na verloop van tijd ontstond? Een reeks godsdienstige bedrijven die de wereld omspannen, die hun specifieke soort christendom op de markt proberen te brengen en elkaar concurreren. Door deze opdeling, met eigen merknamen, heeft het protestantisme voor een groot deel zijn geloofwaardigheid verloren en is het politiek onbeduidend geworden. Veel kerken houden zich meer bezig met tradities en binnenkerkelijke twisten dan met een gezamenlijk getuigenis aan de wereld. Jezus heeft nooit van de mensen verlangd dat zij zich zouden organiseren in kerkgenootschappen.

In de eerste dagen van de kerk hadden christenen een dubbele identiteit. Ze waren discipelen van Jezus Christus (ze hadden zich tot God bekeerd)   n ze groepeerden zich op basis van geografische ligging, zodat ze zich als het ware ook tot elkaar bekeerden. Zij sloten zich niet slechts aaneen in buurt- of huiskerken, waar zij hun leven met elkaar deelden, maar gaven ook ‚ voor zover de toenmalige politieke situatie het toeliet ‚ uitdrukking aan hun nieuwe gezamenlijke identiteit in Christus, door het houden van plaatselijke of regionale vreugdediensten. Daar vierden zij hun eenheid als christenen in een bepaalde stad of streek, en legden gezamenlijk getuigenis af van hun geloof. God roept christenen terug naar deze structuur.

De terugkeer naar het bijbelse model van de "stadskerk" ‚ hernieuwde geloofwaardigheid van huiskerken in woonwijken, in combinatie met grote vreugdediensten voor alle christenen in een bepaalde streek ‚ bevordert in de eerste plaats de gezamenlijke identiteit en geestelijke geloofwaardigheid van de christenen. Maar de kerk krijgt daardoor ook politiek gewicht en wekt de bewondering die de christelijke boodschap verdient.

14. Bestand tegen vervolging

Jezus, het Hoofd van alle christenen, is gekruisigd. Tegenwoordig houden volgelingen zich nogal eens bezig met titels, medailles en sociale erkenning, of erger nog: ze houden zich stil en worden haast niet opgemerkt. Ze zijn onchristelijk aangepast en rustig. "Zalig zijt gij, wanneer men u vervolgt," zegt Jezus. Bijbelgetrouwe christenen zijn een heilzame bedreiging voor heidense goddeloosheid en zonde, voor een wereld die overheerst wordt door hebzucht, materialisme, jaloezie en door de neiging om alles te geloven, zolang het maar niet in de Bijbel staat. Dit heeft ertoe geleid dat onze samenleving goddeloze maatstaven hanteert op terreinen als ethiek, seksualiteit, geld en macht.

Het hedendaagse christendom is in veel landen zo ongevaarlijk en beleefd, dat het de moeite van het vervolgen niet waard is. Maar als christenen weer gaan leven naar nieuwtestamentische maatstaven als ze, bijvoorbeeld, zonde bij de naam noemen, dan zullen de mensen om hen heen in hun geweten worden aangesproken. En zullen ze zich bekeren of hen vervolgen. In plaats van zich te nestelen in een comfortabele godsdienstvrijheid, moeten christenen weer bereid zijn om als hoofdverdachten en zwarte schapen gebrandmerkt te worden, als degenen die het wereldwijde humanisme, de moderne verslaving aan het amusement en de onbeschaamde aanbidding van het Ik in de weg staan.

Daarom zullen wakker geworden christenen zeer snel het fundamentalistisch liberalisme en de "onderdrukkende tolerantie" voelen van een wereld die haar absolute normen is kwijtgeraakt, omdat zij weigert haar Schepper-God met diens absolute maatstaven te erkennen en te gehoorzamen. In samenhang met de groeiende ideologisering, privatisering en spiritualisering van politiek en economie, zullen christenen ‚ eerder dan ze denken ‚ weer de kans krijgen om samen met Jezus in de beklagdenbank te staan. Ze doen er verstandig aan zich vandaag al op toekomstige vervolgingen voor te bereiden, door een vervolgingsbestendige mentaliteit en een vervolgingsbestendige structuur te ontwikkelen.

15. De kerk komt thuis

Wat is voor een mens de gemakkelijkste plek om heilig te zijn? Je verstoppen in een grote kansel en, in een heilig gewaad, vrome woorden verkondigen aan een naamloze massa? En daarna weer in je studeerkamer verdwijnen? En wat is voor een mens de moeilijkste ‚ en juist daarom de meest zinvolle ‚ plek om heilig te zijn? Thuis, in aanwezigheid van je vrouw, je man en je kinderen, waar alles wat je doet en zegt automatisch aan een geestelijke lakmoesproef wordt onderworpen en met de werkelijkheid vergeleken. Daar wordt alle huichelarij er vlot uitgeweid en kun je groeien in oprechtheid. Veel christenen ontvluchten het gezin, omdat ze daar vaak een geestelijke nederlaag lijden. Ze verzamelen zich in gewijde gebouwen voor een gekunstelde eredienst, die ver van de werkelijkheid afstaat. God wil de eredienst weer in huizen laten plaatsvinden.

Daarmee keert de kerk terug naar haar wortels en wordt ze weer een huiskerkbeweging. Ze komt letterlijk thuis. In deze laatste fase van de geschiedenis der mensheid, niet lang voor de terugkeer van Jezus Christus, lijkt de cirkel van de kerkgeschiedenis gesloten te worden. Als christenen uit alle culturen, uit alle lagen van de bevolking en uit alle kerken verstaan wat de Geest tot de gemeente zegt, zullen zij als een lichaam gaan functioneren, door internationaal te luisteren en plaatselijk te handelen. Dan zullen zij God niet langer vragen of Hij wil zegenen wat zij doen, maar zullen zij doen wat door God gezegd wordt. Ze zullen elkaar ontmoeten in huiskerken in hun eigen omgeving en met andere christenen uit de stad bijeenkomen voor gezamenlijke vieringen. Ook u bent uitgenodigd om deel te hebben aan deze beweging en er een bijdrage aan te leveren. Misschien wordt ook uw huis een huis dat de wereld verandert.

Uit: "Huizen die de wereld veranderen" door Wolfgang Simson,

uitgave Gideon, januari 2001